

UNIVERSITÄTS-
BIBLIOTHEK
PADERBORN

**D. D. Emanuelis Gonzalez Tellez, In Inclyta Salmanticensi
Academia Collegii Majoris Conchensis Alumni, &
antiquioris vespertinæ Sacrorum Canonum Cathedræ
propriarii Interpretis; in Pinciano Sanctæ ...**

Additis Notis uberioribus ab Historia, & Chorographia

Complectens Librum Qvartum

González Téllez, Emanuel

Francofurti Ad Moenum, 1690

Caput VI. Idem (a) Alexander III.

[urn:nbn:de:hbz:466:1-74533](https://nbn-resolving.org/urn:nbn:de:hbz:466:1-74533)

ferens reciprocum dominium corporum per illa verba de presenti prolata, *Accipio te in meum, accipio te in meam*; sub conditione celebrari non possit, quia tradere statim corpus conjugii, & traditionem suspendere per conditionem, sunt contraria; contraria autem inter se non coeunt, ut ait Seneca de constantia c. 8. hæc verò traditio conditionem respuat, nec admittat; tamen si consensui adjiciatur conditio, veluti, *Contrahobrem matrimonium, si decem dederis*, ut in cap. 3. hoc titul. aut, *Si pater consenserit*, ut in presenti textu, non erit matrimonium, sed sponsalia celebrantur, siquidem non adest consensus de presenti, sed de futuro, pendens ab eventu conditionis. Nec novum est, ut consensus qui non est sufficiens ad matrimonium, inducat sponsalia, ut probavi in c. final. de sponsal. impub. Quare idem jus procedit in matrimonio sub conditione honesta celebrato, ac in sponsalibus de futuro contractis, videlicet ut sicut sponsalia de futuro per copulam subsequutam transeunt in matrimonium verum, & perfectum, ut probavi in cap. is quidem, de sponsal. ita & hoc casu si contrahentes sub conditione, interim ea pendente se carnaliter cognoverunt, matrimonium legitimum inducitur. Idem dicendum est, & facilius, si consensus de presenti inter eos adit; nam per

illum novum consensum recesserunt à consensu conditionali; nec enim aliqui legem sibi dicere possunt, ut à priori voluntate discedere non valeant, l. si quis, in princip. 22. ff. de legatis 3. Igitur ut in aliis actibus novissima voluntas prævalet, l. si mihi, §. ultim. ff. de legat. ita in matrimonio ultima voluntas spectatur; aded autem matrimonium sub conditione celebratum pro sponsalibus habetur, ut si pendente conditione sponsus, vel sponsa cum alio de presenti nuptias celebret, nuptiæ legitimæ sint, quia sponsalia de futuro solvuntur per sponsalia de presenti, cap. 1. de sponsal. duorum. Inde etiam deducitur, in hoc casu hodie post Tridentinum necessarium esse novum consensum coram parochio & testibus, ut matrimonium subsistat, licet jure communi attento dubium valde esset, an novus consensus desideraretur, ut constat ex disputatis à Thoma Sanchez lib. 5. de matrimon. disput. 8. Fachineo lib. 3. controv. cap. 36. Covarr. in 4. cap. 3. num. 4. Basil. lib. 3. de matrimon. cap. 44. num. 3. Gutierrez lib. 4. canonic. cap. 22. num. 21. Gibalino de negotiatione tom. 1. lib. 3. c. 2. art. 2. confectar. 2. Oponi possunt supra traditis textus in cap. 1. hoc titul. junctis ibi adductis cap. super eo, hoc tit. juncto Basil. de matrim. lib. 3. cap. 13.

CAPUT IV.

Idem (a) Alexander III.

VERUM cum alicui Ecclesie possessio quælibet interposita conditione donatur, non potest à donatore donum postea revocari, nisi fortè tali sit conditione collatum, quod eâ cessante possessio revocari debeat.

NOTÆ.

1. (a) *Idem.*] Ita etiam legitur post Concil. Lateran. p. 29. cap. 3. & in 1. collect. sub hoc titul. cap. 3. ubi additur pars capituli *meminimus*, ut agnoscamus in presenti referri partem textus in cap. *meminimus, qui clerici vel vovent*, cap. 3. de donat. ubi jam notavi.

COMMENTARIUM.

2. Difficilis valde redditur præsens textus ex sequentibus juris principis. Primò ex eo, quia donatio, de qua in eo agitur, cœpit à traditione, ut constat ex illis verbis: *Possessio donatur*; & ibi, *revocari*; sed in donatione, quæ incipit à traditione, si adhibeatur conditio, repugnat ejus substantiæ, ex traditis superiori commentario: ergo conditio donationi, de qua in presenti, inutiliter adjiciebatur. Secundò, nam si conditio adjecta fuit tempore donationis, & non sequuta, seu adimpleta, revocari debet donatio, ex l. 2. §. ultim. ff. de donat. cum pactum vel conditionem quilibet adjicere possit in rei propriæ traditione, & servandum illud sit, l. Gajus Sejus 23. ff. de manumiss. l. 1. §. si convenit, ff. de oper. libert. l. cum dos 7. ff. de pact. dotal. l. contractus 23. ff. de reg. jur. igitur in presenti casu licet Ecclesie res donata fuisset, conditio tempore donationis adjecta debuit adimpleri, & eâ non adimpletâ donatio revocari potuit. Tertiò dum

in fine hujus textus ait Alexand. III. donationem revocari, si expressè actum sit inter donatorem, & Ecclesiam, ut talis conditio adimpleretur, aliàs donatio revocaretur, obstat, nam Ecclesia, vel ejus Prælatus non potest sine debita solemnitate res proprias Ecclesie alienare, ut probavi in cap. nulli, de rebus Ecclesie; & per consequens non posse in ipso acquisitionis actu prælatum pactum resolutorium adjicere, probant Montero à Queva decis. 47. Castillo lib. 5. controvers. cap. 127. num. 16. & alii congesti ab Olea de cess. jurium tit. 2. q. 1. num. 21. Igitur in presenti casu non poterat rei donatæ Ecclesie absque solemnitate à jure præscripta conditio ulla adjici etiam resolutoria.

Quibus difficultatibus ut sigillatim satisfaciamus, rationemque præsentis textus agnoscamus, sciendum est, donationem incipere posse à traditione & à promissione. Donatio quæ incipit à promissione, admittit diem, & conditionem, tam initiativam, quam resolutivam, ut cæteræ conventiones admittunt; ita ut ejus effectus suspendatur donec dies venerit, aut conditio extiterit: donatio verò, quæ incipit à traditione, cum statim petat fortiri effectum, quamcumque conditionem initiativam respuit, cum contraria sint dominium rei donatæ statim tradere, & non tradere, nisi adveniente conditione. Recipit tamen conditionem resolutivam, leg. non omnis 19. Digest. de reb. credit. leg. 2. vers. Aliàs, ff. de donat. causâ mortis; veluti

3.
De despon-
satione,
qua incipit
à traditio-
ne.

veluti, *Dono tibi servum, vel pradium, ut si quid feceris, apud te maneat, aliàs ad me revertatur*: quo casu si resolvatur donatio, quibus actionibus donator in donarium experiri possit, exponit D. Josephus de Retes lib. 2. opusc. sect. 2. cap. 5. immò & hæc donatio à traditione incipiens recipit conditionem, quæ adhareat effectui, quamvis non ipsi traditioni, veluti, *Dono, & statim trado tibi rem, sed sub ea conditione, ut tua esse incipiat, si navis ex Asia venerit; si non venerit, ut tua non efficiatur*. Quo in casu non prius res incipit esse tua, quam si conditio adimpleatur, l. 2. §. si pecuniam 5. ff. de donat. Atque ita hoc casu præcindimus traditionem à causa tradendi, quæ est liberalitas; traditio non suspenditur, quia suspensionem non recipit; causa verò suspenditur, ideoque adveniente conditione, est, & incipit valere donatio; si deficit conditio, nunquam donatio fuit; dum pendet conditio, traditio est nuda, cum ejus causa sit in suspensio, ut docuerunt Amaya lib. 2. obs. cap. 14. ex num. 44. D. Josephus de Retes de donat. cap. 16. num. 3. Quibus suppositis cum in præsentis textu agatur de donatione, quæ coepit à traditione, ut constat ex verbo illo, *revocari*, quod supponit præexistentiam illius, ex vulgari principio, Privatio præsupponit habitum, l. nam etsi is vers. post defectum, ff. de inoffic. testam. ibi: *Gradum non rumpit, quia nullus est*: & l. non potest 208. ff. de reg. jur. cap. ad dissolvendum, de spons. pro primæ difficultatis solutione dicendum est; conditionem in præsentis accipi pro modo, lege, vel pacto faciendi aliquid, aut præstanti, adjecto donationi, ut in l. societatem 76. ff. pro socio, l. qua sub conditione 8. §. mortuo, vers. idem, ff. de condit. insti. l. liberti 21. §. Lucius, ff. de annuis legat. l. Titio 71. §. 1. l. libertis 108. ff. de condit. & demonstr. l. 3. ff. de donat. l. Gajus 23. vers. Paulus, ff. de manumif. l. Mevia 44. ff. de manumif. testam. l. ea conditione 24. C. de rescind. vendit. & aliis congestis à Petro Fabro in l. 78. de reg. jur. Valentia lib. 3. illustr. tract. 2. de acquir. heredit. num. 57. & supra notavi in cap. hoc tituli. unde donationi, quæ incipiebat à traditione, rectè in præsentis casu modus adjici potuit, dum adhuc facta non erat, sed in continenti; aliàs si perfecta esset donatio, modum, dilationem, aut gravamen recipere non poterat, l. perfecta 4. C. de donat. qua sub modo, l. Lucius 40. ff. de fidei-commis. libert. Debent enim hæc omnia apponi in exordio, sive incontinenti, antequam ad alia digressi sint donatarius, donatorque. Covarr. lib. 1. variar. cap. 14. num. 1. Retes de donat. cap. 16. num. final. ut contingit in aliis actibus perfectis, veluti in divisione hereditatis, l. item Labeo 22. §. sed etiam, ff. famil. ercisc. emptione, & venditione, l. tempore 8. C. de pactis inter emptorem, dotis datione, l. post nuptias 28. ff. de jure dotium, l. cum dos 7. ff. de pactis dotal. quia semel quæsitum jus perfectè donatario, vel contra-henti, non potest auferri citra ejus consensum, l. ultim. ff. de pact. Heringius de fidei-jur. cap. 27. num. 18. cum consensu tamen donatarii rectè gravamen postea adjicitur, quo modo accipit textum l. sequens 68. ff. de legatis 2. D. Josephus de Retes d. cap. 16.

4.
Donatio
recipit pa-
ctum.

Secundò sciendum est, donationem etiam cum incipit à traditione, modum, pactumve recipere posse: modus est conventio, aut pactum

adjectum dispositioni, quod obligat suscipientem ad faciendum, præstandumve, etsi ipsam dispositionem non suspendat, veluti, ut monumentum mihi construas, l. quibus 40. §. Thermus, ff. de condit. & demonstr. ut à monumento non recedas, l. Titio 71. §. Titio, ff. eod. titul. ut alternis mensibus ad sepulchrum lucernam accendas, l. Mevia 44. ff. de manumif. testam. ut corpus meum in patriam asportari facias, leg. alumne 30. §. ab heredibus, ff. de adm. legat. Quibus in casibus, & similibus donatio statim sortitur effectum, & recipiens ad implementum modi manet obligatus. Ant. Gomez lib. 1. variar. cap. 12. num. 70. ubi plures, Ayllon num. 68. Parladorius lib. 3. different. 147. Sarmiento lib. 2. select. cap. 13. num. 1. Amaya lib. 1. observ. cap. 6. ex numero 13. Donel. lib. 8. comment. cap. 14. 17. & 34. Retes de donat. cap. 14. & si modus adjectus donationi impletus non fit, revocatur donatio, & ad rem ipsam donatam repetendam datur donatori conditio, l. 2. l. cum ancillam 6. cum duabus sequent. C. de condit. ob causam: late probat, & illustrat D. Josephus de Retes d. cap. 14. de donat. ubi exponit textum in l. cum te 6. C. de pactis inter emptorem. Unde facile cognoscitur difficultas præsentis textus; nam modo non adimpleto ab Ecclesia, quare denegatur revocatio donatori? Gifanius in l. 1. C. de donat. qua sub modo, Theodoros Reink. de regim. Eccles. & secular. lib. 1. classe 2. cap. 8. & textum hunc irrident, & subtilissimam decisionem, quam non capiunt, carpunt Catholici Doctores, ut Tiracquel. de utroque retract. ad fin. tituli, num. 14. & 15. Covarr. lib. 1. variar. cap. 14. num. 6. Gregorius Lopez in l. 6. gloss. 1. tit. 4. partit. 3. ubi etiam Hermosilla num. 26. Surdus de aliment. tit. 1. q. 48. num. 70. Barb. tom. 2. voto 78. num. 122. existimant favore Ecclesie in præsentis decidi, donationem prætextu modi non adimpleti non revocari, sed tantum donarium agere posse ad implementum modi, quasi modus semper habeatur pro causa impulsiva donationis, non pro fine. Sed hæc interpretatio altiùs explicanda est cum D. Josepho de Retes d. cap. 14. de donat. supponit enim perdoctus vir, modum donationi adjectum aliquando continere causam finalem, nonnunquam verò tantum impulsivam; quando autem continet causam finalem, eà non sequutà rescinditur donatio; quando verò continet tantum impulsivam, licet causa secuta non sit, seu modus adimpletus, sustinetur donatio, quia habuit pro finali causa liberalitatem ipsam: agitur tamen ad implementum modi, d. l. Mevia 44. ff. de manumif. testam. cum verò hæc conjecturalia sint, ideo Consulti in l. 2. §. ultim. ff. de donat. dixerunt, quætionem esse voluntatis, pertinereque ad subtilitatem jus dicentis investigare, quando censeatur causa impulsiva, vel finalis adjectio modi. Unde Alex. III. in præsentis censuit, modum adjectum donationi factæ Ecclesie non adjici ut causam finalem, sed ut causam impulsivam, & causam finalem donandi Ecclesie credi renunciationem, & retributionem; nam cum Ecclesia sit mater pia fidelium, quos regenerat in Christo, alit, & procreat, fideles tanti beneficii remuneratores esse debent: ergo cum donant Ecclesie, quamvis modum adjiciant, non debent credi donasse primò & principaliter propter implementum modi, sed propter retributionem: & ita modus non est causa finalis dona-

donationis, sed impulsiva: quod procedit, nisi contrarium expressum sit in ipsa donatione facta Ecclesiae, quia tunc, cum de veritate expressa constet, non est recurrendum ad conjecturas, *l. filium 6. ff. de his qui sunt sui, l. continuus 137. §. cum ita 2. ff. de verb. obl. docent Covarr. lib. 1. variar. cap. 14. num. 6. ubi plures adducit Faria, Diana part. 8. tract. 6. resol. 124. Nec tandem obstat ultima difficultas, cui ut satisfaciant nonnulli ex doctrina Cumani in l. 1. §. ultim. ff. de rebus eorum, docuerunt, verum esse, Ecclesiam, minoremve non posse pactum resolutorium adijcere tempore acquisitionis, quæ sit ex*

causa onerosa, non verò quæ contingit ex causa lucrativa: unde cum in præsentem agatur de acquisitione ex causa donationis, quæ est lucrativa, potuisse Ecclesiam, seu ejus Prælatum adijcere pactum, legem, seu modum resolutorium. Sed ab hac sententia merito discedunt Arias de Meza lib. 3. variar. cap. 25. num. 6. Olea de ces. jur. tit. 2. quest. 2. numero 1. qui rectius tenent, Ecclesiam vel minorem posse in ipso acquisitionis actu ex quacumque causa actum resolutorium domini adijcere, quam doctrinam & nos probavimus in cap. nulli, de rebus Ecclesiae.

CAPUT VII.

(a) Gregorius IX.

SI conditiones contra substantiam conjugii inferantur, putà si alter dicat alteri, Contraho tecum si generationem proli evites, vel donec inveniam aliam honore, vel facultatibus digniorem, aut si pro quæstu adulterandam te tradas: matrimonialis contractus, quantumcunque sit favorabilis, caret effectu, licet aliæ conditiones appositæ in matrimonio, si turpes, aut impossibiles fuerint, debeant propter favorem pro non adjectis haberi.

NOTÆ.

1.
Conclusio
traditur
& probatur.

(a) Gregorius IX.] Qui præsentem constitutionem edidit, ut instrueret iudices Ecclesiasticos, quomodo de matrimoniis, in quibus conditiones impossibiles, turpes, seu contra substantiam appositæ adijciuntur, pronunciare debeant.

COMMENTARIUM.

EX hac Gregorii constitutione sequens deducitur assertio: Si in matrimonio apponitur conditio turpis, vel impossibilis, habetur pro non adjecta; si vero sit contra substantiam matrimonii, illud vitiat. Probant eam textus in cap. solent. 6. 32. quest. 2. l. 5. tit. 4. part. 4. ibi: Si alguna de estas condiciones fue puesta, no vale nada el desposorio, ni el casamiento en que la pusieron. Illustrant ultra congettos à Barbosa in præsentem, Medrano de consensu consub. cap. 16. cum sequenti, Gentilis de nuptiis lib. 2. cap. II. Petrus Greg. lib. 3. part. tit. 21. cap. 4. Lessius de justit. lib. 7. cap. 18. dubit. 15. Basilius de matrim. lib. 1. cap. 20. ad finem, & lib. 3. cap. 14. cum sequent. Mancinus de sacri juris contro. dissert. 10. cap. 10. & centur. 1. genial. cap. 100. Hurtado de resid. tom. 2. resol. 2. Cujac. & Canisius hic, Brusel. de condit. lib. 4. tit. 7. n. 5. Borel. tom. 3. decisi. tit. 1. num. 540.

2.
Traditur
dubitandi
ratio.

Sed pro dubitandi ratione in præsentem assertionem ita insurgo: matrimonium contractus est: sed impossibilis conditio adjecta contractui, illum vitiat, *l. impossibilis, 7. ff. de verb. obl. l. certi conditio 9. §. item queritur, ff. de rebus credit. l. non solum 31. l. continuus 137. §. illud, cum duobus sequentibus, ff. de verb. obl. l. si sub impossibili 29. ff. de fidejuss. §. impossibilis, Instit. de inu. l. 17. tit. II. part. 5. nam qui contrahit sub conditione, confert consensum in eventum ejus, nec aliter consentit, quam si conditio evenierit; quasi dicat, Si conditio deficiat, non consentio,*

§. sub conditione, Instit. de verb. obl. l. quibus diebus 40. §. te mihi, ff. de condit. & demonstr. ut considerant Covarr. de spons. 2. pag. cap. 4. §. 1. num. 6. Costa lib. 1. select. cap. 24. Ripol. de condit. & demonstr. cap. 1. ex num. 9. & per consequens qui sub impossibili contentit, necessario dissentit, quia non potest evenire conditio, ut optimè explicavit Donellus in d. l. impossibilis, num. 2. ergo & impossibilis conditio adjecta matrimonio illud vitiat; cum Ecclesia non possit inducere, aut præsumere consensum; cum Ecclesie non competat potestas supplendi aliquid quoad prædictum consensum, ut latè probat Sanchez lib. 2. de matrim. disp. 27. Secunda etiam pars assertionis difficilior redditur ex eo; nam valet argumentum de matrimonio spirituali ad carnale, cap. inter corporalia, de translat. Episcopi: sed conditio adjecta matrimonio spirituali, ejusque substantiæ contraria, illud non vitiat: ergo nec conditio adjecta contra substantiam carnalis. Probatur minor ex eo, nam de natura sacramenti Ordinis est, ut gradum sacrum recipiens emittat castitatis votum, cap. meminimus, cap. rursus, qui clerici vel voveres, cap. unico, de voto in 6. sed si tempore, quo quis ad sacros Ordines ascendit, conditionem adjectat, ut sibi liceat postea matrimonium contrahere, admittitur conditio, cap. Diaconi 28. distinct. & similiter licet abdicatio bonorum adeo sit de substantia status monastici, ut nec Pontifex in ea possit dispensare, cap. cum inter, de statu monach. tamen tempore professionis adjecta conditio, ut in domo propria liceat proficentij patrimonium suum retinere, non irritat, aut impedit professionem, cap. insinuante, qui clerici vel vov. ergo similiter conditiones adjectæ matrimonio, etiam contra substantiam, illud non vitiant. Accedit, nam matrimonio jam contracto, possunt conjuges ad invicem castitatem promittere, cap. quod Deo, 33. q. 5. cap. sanè, de convers. conjug. Igitur & à principio licebit